

Костецька Н. І.

кандидат економічних наук, доцент
кафедри економіки та економічної теорії
Тернопільський національний економічний університет

РОЛЬ ПЛАНУВАННЯ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

В системі управління діяльністю підприємства планування є первинною функцією, яка закономірно повинна передувати виконанню усіх інших. Лише після завершення процесу планування логічним є перехід до реалізації інших функцій, зокрема організації, обліку, аналізу, контролю. Саме планування дає змогу розробити таку систему планів, де, відповідно до встановлених часових періодів, визначено цілі діяльності конкретного підприємства й окреслено шляхи їх досягнення за результатами дослідження ресурсного потенціалу цього підприємства, ринкових можливостей та доступної інформації про майбутній розвиток подій у зовнішньому і внутрішньому середовищі. Розуміння сутності планування, особливостей його здійснення та значення для забезпечення сталого розвитку підприємства в майбутньому впливає на якість усієї управлінської роботи на підприємстві. Тому лише належна увага до ролі планування в системі управління дає змогу отримувати сучасним підприємствам вагомі переваги порівняно із тими підприємства, де до планування ставляться формально й не приділяють йому належного значення.

Планування діяльності будь-якого підприємства розпочинають із визначення мети та цілей його функціонування на основі певної інформації. Встановлення перспективних цілей і шляхів їх досягнення планують, орієнтуючись на результати аналізу роботи підприємства у попередніх періодах і передовий досвід прибуткових підприємств галузі. Для забезпечення високої якості планів перспективного розвитку й підвищення ефективності діяльності підприємства у майбутньому формування системи цілей здійснюють із урахуванням результатів дослідження економічних тенденцій і нових досягнень у розвитку техніки й технології.

Спрямованість планування на досягнення загальних цілей підприємства полягає у координації роботи структурних підрозділів і працівників. Залучення представників різних рівнів управління й структурних підрозділів до розроблення планів сприяє поліпшенню взаємодії між ними щодо отримання та поширення необхідної інформації, зменшенню кількості й гостроти конфліктів, подоланню опору персоналу до впровадження змін на підприємстві. Участь у процесі планування підвищення ефективності діяльності підприємства спонукає керівників та інших працівників до розвитку їхніх професійних навичок і підвищення кваліфікації. Поінформованість працівників про цілі та особливості розвитку підприємства відповідно до затверджених планів є мотиваційним засобом, який забезпечує більшу довіру в колективі й роз'яснює важливість виконуваної роботи, а також вплив на досягнення визначених цілей підприємства. Завдяки плануванню

можна досягнути злагодженої та впорядкованої взаємодії між підрозділами підприємства, що дасть змогу поліпшити організацію діяльності підприємства загалом і зокрема співпрацю між структурними підрозділами, полегшити процес делегування повноважень, уникнути непорозумінь, конфліктів і дублювання виконуваних функцій.

Планування діяльності підприємства сприяє ефективнішому використанню ресурсів. Розуміння того, що усі ресурси є обмеженими, а їхнє витрачання у різних проектах має різну результативність, спонукає планувати оптимальний розподіл доступних ресурсів з метою досягнення конкретних цілей у встановлені періоди часу. Планування дає змогу розраховувати необхідний обсяг грошових коштів, основного і оборотного капіталу, потребу в кваліфікованому персоналі та інших ресурсах, а також ефективно використовувати ресурсний потенціал підприємства загалом.

Завдяки плануванню майбутньої діяльності виявляють і впроваджують можливості для розвитку конкурентоспроможності потенціалу підприємства. У процесі планування порівнюють особливості функціонування підприємства на ринку із конкурентами, визначають сильні та слабкі сторони, вивчають перспективи створення й подальшого розвитку конкурентних переваг, розробляють заходи для посилення конкурентних позицій. Планування підвищення ефективності спонукає досліджувати інновації в галузі діяльності підприємства, виявляти джерела інноваційних можливостей і практично їх запроваджувати.

Планування діяльності підприємства здійснюють в умовах певного ступеня невизначеності й непередбачуваності середовища функціонування, що вимагає високої професійної кваліфікацій та відповідальності від керівників і планового персоналу. Для жодного підприємства, незалежно від його розміру та конкурентних позицій на ринку, неможливо абсолютно точно усе передбачити, врахувати і запланувати, щоб уникнути небажаних ситуацій у майбутньому. Проте розроблення кількох сценаріїв щодо можливого розвитку подій, а також відповідних заходів для управління ризиками та невизначеністю у процесі планування дають змогу певною мірою підготуватися і попередити чи швидко подолати вплив негативних факторів. Забезпечення здатності своєчасно адаптуватися до умов зовнішнього середовища і використовувати нові можливості дають змогу мінімізувати ризики невизначеності у майбутньому.

Визначені у планах напрями розвитку підприємства й економічно обґрунтована доцільність прийнятих рішень покликані забезпечити ефективну діяльність в майбутньому і попередити виникнення можливих проблем. Проте для здійснення спостереження за виконанням планів і своєчасного запровадження відповідних запобіжних заходів виділяють низку критеріїв і показників, які сприятимуть проведенню контролю. Тому планування цілей та розрахунок показників перспективної діяльності є підґрунтям для контролю функціонування підприємства, а також сприяє своєчасному вжиттю певних дій для попередження небажаних відхилень від плану.

Отже, належне планування діяльності підприємства створює низку переваг і зокрема забезпечує визначення перспективних цілей, поліпшення

взаємодії та співпраці управлінського й планового персоналу, зростання ефективності використання ресурсів, підвищення конкурентоспроможності, зниження рівня ризику та невизначеності, створення підґрунтя для проведення необхідних контролюючих заходів. Результатом процесу планування є формування системи планів, у яких охоплено усі аспекти діяльності підприємства на різні часові періоди. Своєчасне виконання запланованих заходів у комплексі із реалізацією інших функцій системи управління здатне забезпечити сталий розвиток підприємства у майбутньому. Тому лише ті підприємства, керівництво яких враховує роль планування у системі управління і приділяє значну увагу плануванню поточної та перспективної діяльності, отримують низку переваг порівняно із конкурентами й ефективно розвиваються.